



EFEKTYWNE PRAWO W EFEKTYWNYM PAŃSTWIE

Rozwiązania prawne w zakresie ustalania opieki rodzicielskiej po rozpadzie związku w Szwajcarii (sądowe i pozasądowe)

Autor opracowania:

Prof. dr hab. Ewa Tuora-Schwierskott¹

¹ Doktor habilitowany, profesor uczelni Collegium Witelona, Prezes Deutsch-Polnische Juristen Vereinigung (Niemiecko-Polskiego Stowarzyszenia Prawników) z siedzibą w Berlinie, ORCID: 0000-0003-0926-2173.



Ministerstwo
Sprawiedliwości



FUNDACJA
INSTYTUT PRAWA
USTROJOWEGO

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:
Efektywne prawo w efektywnym państwie. Uwarunkowania lokalne w kontekście globalnym, wobec wyzwań XXI w. w walce z przestępczością.

**FUNDACJA
INSTYTUT
PRAWA
USTROJOWEGO**



www.ipu.org.pl
<https://efektywne-prawo.org.pl/>



<https://www.facebook.com/fundacjaipu>



fundacja@ipu.org.pl



Ministerstwo
Sprawiedliwości



FUNDACJA
INSTYTUT PRAWA
USTROJOWEGO

„Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego Dysponentem jest Minister Sprawiedliwości”

Spis treści

1. Podstawy prawne.....	4
2. Władza rodzicielska a opieka nad wspólnym dzieckiem	6
3. Zasada dobra dziecka jako zasada nadrzędna w orzecznictwie	7
4. Opieka naprzemienna nad wspólnym dzieckiem	8
4.1. Zasady ogólne.....	8
4.2. Modele wymiaru czasowego opieki naprzemiennej.....	9
4.3. Wymogi zastosowania opieki naprzemiennej	9
5. Wyłączna opieka nad dzieckiem	11
6. Przykłady z orzecznictwa.....	12
7. Alimentacja na rzecz dziecka.....	14
Podsumowanie	15
Bibliografia.....	16

1. Podstawy prawne

Uregulowanie kontaktu z rodzicem po rozwodzie rodziców ma ogromne znaczenie dla psychiki dziecka. Pomimo rozwodu rodziców dzieci powinny nadal mieć możliwość korzystania z kontaktów z obojgiem rodziców. Szwajcarskie prawo cywilne – Kodeks cywilny (Zivilgesetzbuch – ZGB) stanowi: „Rodzice, którzy nie sprawują pieczy rodzicielskiej ani kurateli oraz ich małoletnie dziecko mają wzajemne prawo do odpowiednich kontaktów osobistych”². Norma prawna dotyczy prawa rodzinnego dotyczącej relacji rodzic-dziecko. Na art. 176 ust. 3 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego ZGB stanowi o tym, że jeżeli małżonkowie mają małoletnie dzieci, to sąd podejmie niezbędne środki zgodnie z przepisami dotyczącymi skutków rozwodu i kontaktu w stosunku do dzieci³.

Kodeks cywilny stanowi w art. 133, o tym, że sąd reguluje prawa i obowiązki rodzicielskie zgodnie z przepisami o skutkach sprawowania opieki nad dzieckiem. Sąd rodzinny w szczególności reguluje: opiekę rodzicielską, pieczę nad dzieckiem, sposób regulacji kontaktów osobistych z dzieckiem oraz wysokość alimentacji na rzecz dziecka⁴.

Sąd uwzględnia wszystkie okoliczności istotne dla dobra dziecka w tym wnioski rodziców i – w miarę możliwości – opinię dziecka⁵. Sąd może określić wysokość składki alimentacyjnej po osiągnięciu pełnoletności oraz w normach postępowania rozwodowego⁶.

Sąd podejmując decyzję jest zobowiązany do uwzględnienia norm prawnych art. 9 Konwencji Praw Dziecka ONZ⁷ oraz art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności⁸ mówiących o prawie do wspólnego zamieszkania lub do osobistych

² Szwajcarski Kodeks cywilny z dnia 10 grudnia 1907 ostatnia zmiana z dnia 1 września 2023, Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#a176, dostęp z dnia 20.10.2023.

³ Art. 176 ust. 3 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego ZGB.

⁴ Art. 133 ust. 1 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego ZGB.

⁵ Art. 133 ust. 2 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego ZGB.

⁶ Art. 133 ust. 3 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego ZGB.

⁷ Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 r., <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/O/D19910526.pdf>, dostęp z dnia 20.10.2023.

⁸ Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 roku, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_pol, dostęp z dnia 20.10.2023.

kontaktów między członkami rodziny, w tym między dzieckiem a rodzicami po zakończeniu stosunku rodzicielskiego także wtedy, gdy rodzice nie mieszkają już razem lub rozwiedli się.

Aby chronić prawa dziecka oraz relacje między rodzicami i dziećmi w tym możliwość zachowania tej relacji poprzez prawo do kontaktu lub odwiedzin Europejski Trybunał Sprawiedliwości przywiązuje dużą wagę do praw człowieka i praw dziecka. Nietrudno to wywnioskować z jego orzecznictwa, które opiera się na założeniu, że kontakt z każdym z rodziców leży w interesie dziecka. Jednakże należy zauważyć, że orzecznictwo i normy prawne nie stanowią o tym, jak często należy korzystać z prawa do kontaktów z dzieckiem. Naczelną wytyczną dotyczącą kontaktu osobistego jest dobro dziecka, które należy oceniać w oparciu o okoliczności konkretnego, indywidualnego przypadku⁹. Należy szukać najlepszego możliwego rozwiązania dla dziecka, biorąc pod uwagę wszystkie specyficzne okoliczności. Jednakże to dobro dziecka nie interes rodzica jest faktorem decydującym. Ustalenie prawa do odwiedzin musi być oparte na indywidualnym przypadku. Podejmując decyzję sąd rodzinny odwołuje się do przysługującej mu swobody w zakresie kwestii dotyczących regulacji prawa do widzenia¹⁰.

⁹ Orzeczenia Trybunału Federalnego 5A_230/2022 Erw. 4.1; 5A_968/2020; 5A_848/2018.

¹⁰ Andrea Büchler, Sandro Clausen, Das «gerichtsübliche» Besuchsrecht- Betrachtungen zum angemessenen Besuchsrecht im Lichte der Rechtsprechung und der jüngsten Gesetzesentwicklungen, FamPra.ch 3/2020. Staempfli Verlag AG, Bern – 2020, s. 539.

2. Władza rodzicielska a opieka nad wspólnym dzieckiem

Termin władza rodzicielska nie jest jednoznaczny z opieką nad dzieckiem. Władza rodzicielska obejmuje prawo do wychowania dziecka, pieczę nad majątkiem dziecka, reprezentację prawną spraw dziecka, dbałość o wykształcenie dziecka oraz określenie miejsca zamieszkania dziecka. Jeżeli jedno z rodziców sprawuje wyłączną władzę rodzicielską, zgodnie z prawem cywilnym miejsce zamieszkania dziecka przypada na tego rodzica (art. 25 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego – ZGB)¹¹.

Natomiast prawo do opieki nad dzieckiem oznacza dbałość o codzienne sprawy dziecka¹². Termin opieka nad dzieckiem obejmuje prawo i obowiązek odpowiedniego zaspokajania codziennych potrzeb dziecka bez angażowania drugiego rodzica w te codzienne decyzje¹³.

W czasie wykonywania obowiązków wynikających z prawa do opieki, żadnemu z rodziców nie wolno zasadniczo ingerować w sposób sprawowania opieki nad dzieckiem przez drugiego rodzica (np. sposób odżywiania dziecka, aktywność sportowa i edukacyjna, codzienna opieka medyczna, np. w przypadku nagłego przeziębienia itp.). Swoboda sprawowania pieczy znajduje swoje granice tam, gdzie dobro dziecka byłoby zagrożone¹⁴.

¹¹ Szwajcarski Kodeks cywilny z dnia 10 grudnia 1907 ostatnia zmiana z dnia 1 września 2023, Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#a176, dostęp z dnia 20.10.2023.

¹² <https://www.gerichte-zh.ch/themen/ehe-und-familie/kinder/elternrechte-pflichten/elterliche-obhut.html>, dostęp z dnia 20.10.2023.

¹³ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_281/2020 consid 4.2, https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/fr/php/a/a/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F27-04-2021-5A_281-2020&lang=fr&type=show_document&zoom=YES&, dostęp z dnia 20.10.2023.

¹⁴ Orzeczenie Trybunału Sądu Najwyższego BGE 142 III 617.

3. Zasada dobra dziecka jako zasada nadrzędna w orzecznictwie

Sąd rodzinny ustalając zasady opieki nad wspólnym dzieckiem w czasie rozwodu wysłuchuje opinii urzędu do spraw dzieci i młodzieży (Kinder- und Jugendhilfezentren – kjz)¹⁵.

W przypadku ustalania opieki nad dzieckiem sąd nigdy nie jest związany opinią czy też wolą rodziców. Sąd orzekający jednak wysłuchuje opinii rodziców i stara się do niej przychylić, ale ostatecznie kieruje się przede wszystkim najlepszym interesem dziecka. Podobnie w przypadku sporu dotyczącego opieki nad dzieckiem sąd podejmie decyzję, kierując się dobrem dziecka. Dobro dziecka musi mieć pierwszeństwo przed interesem rodzica¹⁶. Jeżeli sąd ma ku temu uzasadnione powody, może również odstąpić od zaleceń urzędu do spraw dzieci i młodzieży¹⁷. Opiekę naprzemienną można zarządzić jedynie w przypadku dalszego wspólnego sprawowania władzy rodzicielskiej¹⁸.

Nawet w przypadku formalnego sprzeciwu rodzica sąd ma obowiązek – na wniosek rodzica lub dziecka – zbadać zgodnie z wymogami określonymi w szwajcarskim Kodeksie cywilnym, czy w interesie dziecka leży zapewnienie opieki naprzemiennej¹⁹.

¹⁵ <https://www.fuerslebengut.ch/obhut-kontaktrecht-unterhalt/>, dostęp z dnia 20.10.2023.

¹⁶ 5A_230/2022 motyw 4.1; 5A_968/2020; 5A_848/2018; BGE 142 III 617.

¹⁷ _277/2021 ; 5A_271/2019.

¹⁸ 5A_320/2022; Rekomendacja 8.

¹⁹ Art. 298 ter Kodeksu cywilnego; orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_46/2015, potwierdzony aktem 5A_888/2016.

4. Opieka naprzemienna nad wspólnym dzieckiem

4.1. Zasady ogólne

Przez długi czas powszechną praktyką było przyznawanie władzy rodzicielskiej wyłącznie jednemu z rodziców. Od 2017 roku ustawodawca promuje model opieki naprzemiennej. Opieka naprzemienna charakteryzuje się zasadniczo trzema aspektami: oboje rodzice na zmianę opiekują się dzieckiem, dziecko ma miejsce zamieszkania (dom) u każdego z rodziców a władza rodzicielska jest całkowicie dzielona pomiędzy ojca i matkę.

Opieka naprzemienna oznacza opiekę na dzieckiem, która jest rozdzielana pomiędzy oboje rodziców. Oznacza to, że ojciec opiekuje się dzieckiem przez określony czas, a następnie przez podobnie długi okres czasu opiekuje się nim matka. W okresie opieki rodzice ponoszą pełną odpowiedzialność za sprawy dziecka. W szczególności są to przypadki, gdy przykładowo dziecko mieszka z ojcem w mieszkaniu przez siedem dni, a następnie ponownie przez siedem dni z matką. Należy jednak wyraźnie odróżnić przedłużone prawo do odwiedzin od modelu wspólnej, naprzemiennej opieki nad dzieckiem. W przypadku opieki naprzemiennej rodzice przejmują całą władzę rodzicielską za okres, w którym dziecko przebywa u tego rodzica.

W przypadku rozwodu z dziećmi sąd rodzinny ma obowiązek uwzględnić: wysokość świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka oraz to, który z rodziców powinien opiekować się dzieckiem. Jednocześnie władza rodzicielska zostaje z mocy prawa przekazana obojgu rodzicom – sąd rodzinny stara się w pierwszym rzędzie zapewnić dziecku opiekę i kontakty z obojgiem rodziców.

Jeżeli ojcu i matce dziecka przysługują równe prawa rodzicielskie, opieka nad dzieckiem zostanie przyznana temu z rodziców, który najlepiej jest w stanie osobiście się nim opiekować. Stosunki socjalne w Szwajcarii są takie, że ponieważ wiele matek pracuje tylko w niepełnym wymiarze godzin, mają one większe zdolności czasowe do zajmowania się dzieckiem.

4.2. Modele wymiaru czasowego opieki naprzemiennej

Opieka nad dzieckiem stanowi część władzy rodzicielskiej. Sąd rodzinny ustala takie zagadnienia jak miejsce zamieszkania dziecka, czy dziecko mieszka na stałe z jednym rodzicem czy pod opieką obojga rodziców. Sąd rodzinny ustala, kto zajmuje się codziennymi sprawami dziecka (np. posiłkami), kto bierze odpowiedzialność za codzienne i pilne decyzje dotyczące dziecka.

Sądy rodzinne dążą do równego podziału odpowiedzialności w opiece nad dzieckiem²⁰. W ten sposób sądy starają się uczynić zadość zasadzie sprawiedliwości przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb psychicznych dziecka do określonej rutyny w jego życiu²¹. W modelu opieki naprzemiennej udział rodziców w opiece musi wynosić co najmniej 30%, albowiem mniejszy zakres opieki i czasu przebywania z rodzicem nie odpowiada potrzebom psychologicznym dziecka – krótszy aniżeli 30% udział w opiece nad dzieckiem można uznać jedynie za rozszerzone prawa do kontaktów z dzieckiem (odwiedzin).

Dlatego też sądy rodzinne przyjmują często w miarę równy podział czasowy jak przykładowo: 14 / 14 dni = dziecko spędza połowę miesiąca z ojcem, a połowę z matką. 4 / 4 / 2 / 2 = Najpierw ojciec zabiera dziecko na 4 dni, potem matka. Następnie odstępek ten zostaje skrócony do dwóch dni każdy. Ponadto należy przede wszystkim wziąć pod uwagę dobro dziecka.

4.3. Wymogi zastosowania opieki naprzemiennej

Wymagania dotyczące opieki naprzemiennej zostały w toku orzecznictwa wyraźnie określone. Aby można było zastosować opiekę naprzemienną, muszą zostać spełnione pewne wymagania: Zdolność rodzicielska obojga rodziców, zdrowa relacja między rodzicem a dzieckiem, opieka osobista nad dziećmi, wspierające środowisko (szczególnie społeczne), miejsce zamieszkania rodziców i lokalizacja szkoły (edukacji) dziecka, gotowość rodziców do komunikowania się i współpracy, porozumienie w celu promowania wzajemnych kontaktów, odpowiednie do wieku regulacje dotyczące podziału opieki i okresów zmian życzenie

²⁰ Orzeczenia Trybunału Federalnego 5A_230/2022 Erw. 4.1; 5A_968/2020; 5A_848/2018.

²¹ 5A_230/2022 Erw. 4.1; 5A_968/2020; 5A_848/2018; BGE 142 III 617.

dziecka²². Sądy rozważając przyznanie opieki nad dzieckiem w czasie postępowania rozwodowego rozważa takie względy jak odległość do domu drugiego rodzica, albowiem zgodnie z linią orzeczniczą należy uwzględnić, aby dziecko nie było zbyt często oddzielane od swojego zwykłego otoczenia społecznego i nie musiało pokonywać nieracjonalnie długich dystansów. Należy skupić się przede wszystkim na dobru dziecka.

²² Rządowa strona poradnictwa rodzinnego, <https://www.familienrechtsinfo.ch/sorgerecht/alternierende-obhut/>, dostęp z dnia 20.10.2023.

5. Wyłączna opieka nad dzieckiem

Opieka wyłączna oznacza prawo i obowiązek rodzica zamieszkiwania z dzieckiem we wspólnym gospodarstwie domowym oraz dbania o jego codzienne potrzeby. Opiekę należy odróżnić od władzy rodzicielskiej. Opieka nad dzieckiem zwykle istnieje wspólnie, przy czym opiekę nad dzieckiem sprawuje rodzic, z którym dziecko przeważnie mieszka. Niemniej jednak, nawet w przypadku wyłącznej opieki rodzic, który nie mieszka z dzieckiem, ma prawo do osobistego kontaktu z tymże dzieckiem²³.

Rodzicowi sprawującemu wyłączną opiekę przysługuje roszczenie o alimentację w wysokości koniecznej do pokrycia kosztów opieki nad dzieckiem we własnym zakresie²⁴. Ma to na celu uwzględnienie faktu, że opieka nad dzieckiem wiąże się z określonymi kosztami dla rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem, a nawet z ograniczeniem jego zdolności do pracy i wynagrodzenia²⁵. Co do zasady ustalenia dotyczące opieki ustalone w momencie wcześniejszej separacji zostają zachowane do celów rozstrzygnięcia ustaleń w sprawie opieki nad dzieckiem w przypadku rozvodu, chyba że w tym czasie nastąpi zasadnicza i trwała zmiana sytuacji finansowej i życiowej rodzica²⁶.

Jeżeli opiekę nad dzieckiem powierzono jednemu z rodziców, drugi rodzic na ogół otrzymuje prawo do kontaktów z dzieckiem. Jeżeli nie zostanie osiągnięte porozumienie pomiędzy rodzicami, sąd decyduje o przyznaniu opieki (z prawem do kontaktów z dzieckiem lub naprzemiennej) w oparciu o kryterium dobra dziecka. Jeżeli wbrew zasadom władza rodzicielska nie została przyznana obu rodzicom, rodzic nieposiadający władzy rodzicielskiej nie może sprawować pieczy nad dzieckiem. Opiekę przypisuje się zatem rodzicowi sprawującemu opiekę²⁷. Dobro dziecka jest najważniejsze we wszystkich rozważaniach. Kryteria decydowania o prawie do kontaktów z dzieckiem są takie same niezależnie od rodzaju związku czy też prawnej sytuacji osób rozstających się (rozwód /separacja/rozwiązanie zarejestrowanego związku partnerskiego/rodzice stanu wolnego)²⁸.

²³ <https://www.familienrechtsinfo.ch/sorgerecht/alternierende-obhut/>, dostęp z dnia 20.10.2023.

²⁴ Art. 285 § 2 szwajcarskiego Kodeksu cywilnego ZGB.

²⁵ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_454/2017.

²⁶ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_549/2016.

²⁷ Orzeczenia Trybunału Federalnego 5A_484/2020, 5A_472/2019.

²⁸ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_319/2013.

6. Przykłady z orzecznictwa

W rezultacie opieka nad dziećmi jest w postępowaniu sądowym częściej przyznawana w postępowaniu spornym. Jeżeli rodzice są oboje obarczeni takim samym zakresem życia zawodowego sąd kieruje się dobrem dziecka i stabilnością jego sytuacji życiowej. Sąd orzekający zadaje pytanie, z którym rodzicem dziecko spędzało więcej czasu przed rozwodem. Jeżeli dziecko jest na tyle duże, że potrafi jasno wyrazić swoje życzenia, sąd obligatoryjnie uwzględnia jego opinię. Im bardziej dziecko rośnie i osiąga wiek dojrzewania, tym bardziej liczy się jego opinia i jego życzenia co do pozostawania z konkretnym rodzicem²⁹. Można brać pod uwagę także inne kryteria (zdolność do pracy z drugim rodzicem, szczególna więź osobista z dzieckiem itp.). Linia orzecznicza sądów stanowi o tym, że rodzeństwa nie powinno się rozdzielać, chyba że – jako sytuacja wyjątkowa – przykładowo, jeżeli pomiędzy dziećmi istnieje duża różnica wieku³⁰. Innym wyjątkiem jest przeprowadzka rodzica za granicę z jednym ze swoich dzieci, natomiast drugie pozostaje pod opieką rodzica, który się nie przeprowadza a dziecko pozostaje z nim ze względu na podjętą ścieżkę edukacji (5A_637/2022). Inny przykład (bez wskazania przyczyny separacji rodzeństwa z wyroku): 5A_91/2022.

Zasada, zgodnie z którą sąd nie powinien rozdzielać rodzeństwa, sądy mają większą swobodę orzekania. Wspólne dziecko nie podlega takim samym ustaleniom w zakresie opieki jak jego przyrodnie rodzeństwo³¹.

Ze względu na silniejszą więź emocjonalną z ojcem, sądy przyznają opiekę nad wspólnym dzieckiem także ojcu jako opiekę wyłączną³². Matce, która pracuje tylko na pół etatu i ma mniej więcej takie same umiejętności rodzicielskie jak ojciec, ale nie robi nic, aby ułatwić kontakt z ojcem, nadal przysługuje wyłączna opieka nad dzieckiem, albowiem sąd stanął na stanowisku, że to ona ma więcej czasu na opiekę nad dzieckiem, które praktycznie od zawsze żyje z nią od czasu separacji stron i której problemy behawioralne mogłyby się pogorszyć w wyniku zmiany opieki³³. Potwierdzenie odmowy ustanowienia opieki naprzemiennej dla

²⁹ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_488/2017.

³⁰ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_901/2017.

³¹ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_637/2022.

³² Orzeczenia Trybunału Federalnego 5A_159/2020 ; 5A_729/2020 ; 5A_455/2019.

³³ Orzeczenie Sądu Najwyższego BGE 136 I 178.

rodziców stanu wolnego, w szczególności ze względu na konflikt rodziców oraz raport pomocy społecznej opowiadający się za utrzymaniem sytuacji, do której dzieci są przyzwyczajone i która gwarantuje regularne relacje z rodzicami³⁴.

³⁴ Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_844/2019.

7. Alimentacja na rzecz dziecka

Na utrzymanie dziecka składają się świadczenia rzeczowe (Naturalunterhalt - przeznaczone na wydatki związane z opieką nad dzieckiem i jego edukacją) oraz świadczenia pieniężne (Geldunterhalt). Świadczenia gotówkowe dzielą się dalej na alimenty gotówkowe i alimenty na opiekę nad dzieckiem: alimenty pieniężne mają na celu pokrycie kosztów pieniężnych dziecka. Są to koszty np. wyżywienia, odzieży i mieszkania, a także opieki, takiej jak opieka dzienna czy opieka pozaszkolna. Alimenty na opiekę nad dzieckiem pokrywają koszty, które powstają w przypadku, gdy rodzic samodzielnie opiekuje się dzieckiem i nie jest w tym czasie zdolny do pracy lub tylko w ograniczonym zakresie³⁵.

W przypadku powierzenia dziecka pod opiekę osobie trzeciej (opiekunka, żłobek itp.) w czasie pracy rodzica, koszty tej opieki należy uwzględnić w wymiarze alimentacji na dziecko³⁶.

³⁵ <https://www.zh.ch/de/familie/eltern-in-trennung/unterhalt-elterliche-sorge.html>, dostęp z dnia 20.10.2023.

³⁶ Art. 285 § 2 Kodeksu Cywilnego.

Podsumowanie

W ustawodawstwie szwajcarskim sądy orzekając o przyznaniu prawa do opieki w postępowaniu rozwodowym kierują się przepisami szwajcarskiego Kodeksu cywilnego mając jednocześnie na uwadze postanowienia Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nadrzędnym dobrem jakim kieruje się sąd jest dobro dziecka. Sąd może rodzicom przyznać opiekę naprzemienną – wówczas ważne jest, aby rodzice sprawowali opiekę nad dzieckiem przynajmniej przez 30% czasu albo przyznać wyłączną opiekę nad dzieckiem z jednoczesnym przyznaniem drugiemu rodzicowi prawa do odwiedzin.

Bibliografia

Literatura przedmiotu:

1. Andrea Büchler, Sandro Clausen, Das «gerichtsübliche» Besuchsrecht- Betrachtungen zum angemessenen Besuchsrecht im Lichte der Rechtsprechung und der jüngsten Gesetzesentwicklungen, FamPra.ch 3/2020. Staempfli Verlag AG, Bern – 2020, S. 535-566 535

Akty prawne:

1. Szwajcarski Kodeks cywilny z dnia 10 grudnia 1907 ostatnia zmiana z dnia 1 września 2023, Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907
2. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 roku
3. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 r.

Orzeczenia sądowe:

1. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_281/2020 consid 4.2
2. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_230/2022 Erw. 4.1
3. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_968/2020
4. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_848/2018;
5. Orzeczenie Trybunału Sądu Najwyższego BGE 142 III 617
6. 5A_230/2022 motyw 4.1; 5A_968/2020; 5A_848/2018; BGE 142 III 617
7. Orzeczenie Trybunału Federalnego 277/2021
8. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_271/2019
9. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_46/2015, potwierdzony aktem 5A_888/2016
10. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_454/2017
11. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_549/2016
12. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_319/2013

13. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_488/2017
14. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_901/2017
15. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_159/2020
16. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_729/2020
17. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_455/2019
18. Orzeczenie Sądu Najwyższego BGE 136 I 178
19. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_484/2020
20. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_472/2019
21. Orzeczenie Trybunału Federalnego 5A_844/2019

Varia:

1. file:///Downloads/Buechler_Clausen_Das-gerichtsuebliche-Besuchsrecht.pdf
2. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/de#a176
3. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_pol
4. <https://www.familienrechtsinfo.ch/sorgerecht/alternierende-obhut/>
5. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911200526/O/D19910526.pdf>
6. <https://www.gerichte-zh.ch/themen/ehe-und-familie/kinder/elternrechte-pflichten/elterliche-obhut.html>
7. https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/fr/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F27-04-2021-5A_281-2020&lang=fr&type=show_document&zoom=YES&
8. <https://www.fuerslebengut.ch/obhut-kontaktrecht-unterhalt/>
9. <https://www.zh.ch/de/familie/eltern-in-trennung/unterhalt-elterliche-sorge.html>
10. file:///Users/ewatuora/Downloads/Buechler_Clausen_Das-gerichtsuebliche-Besuchsrecht.pdf